

הפרות כללי השיח ומידע משנה משמעות במערכונים קומיים בעברית

דרור קסטל*

תקציר

מאמר זה עוסק בהפרות כללי השיח, לפי גרייס, ביצירת הומור במערכונים בעברית, וכן בנושא מידע משנה משמעות במערכונים אלו. מצאנו כי כל כללי השיח מופרים במערכונים ואף לעתים תכופות ההפרות משתלבות זו בזו. בהפרות של גרייס ובמידע משנה משמעות ההומור נוצר בעיקר בשל ציפיה למידע שאינה מתממשת: בכלל האופן מצאנו תופעות כמו דו משמעות, ג'יבריש, מידע מעורפל ואי דיוק, שבהן נשברת הציפיה למידע מדויק.

בכלל האיכות מצאנו תופעות כמו אבסורד, בורות וסתירות שבהן הציפיה למידע נכון המתאים לידע הקהל לא מתממשת. בהפרת הכמות מצאנו החסרת מידע והוספת מידע: טאוטולוגיה או משפטים ארוכים מדי. במקרים אלו אנו צוחקים על הדמויות המשתמשות ברטוריקה מוגזמת, או על דמויות בורות שאינן מבינות את המילים שבהן הן משתמשות, וכן בשל הציפיה למידע חדש שאינה מתממשת. כך גם במקרה כלל היחס ובמקרה של מידע משנה משמעות, שבו הציפיה למידע נשברת בשל ניגודים.

*דרור קסטל, חוקר עצמאי. dror.kastel@gmail.com